
Imre Eszter

LÉLEGZIK A FÖLD

SZIGET-TRILÓGIA 1.

(Részlet)

Legnagyobb meglepetésemre átaludtam az éjszakát. Álomtalanul pihentem a semmiben, és reggelre úgy ébredtem, hogy már nem volt rajtam az előző napok és éjszakák nyomasztó köde.

Szeretem az ébredés utáni pillanatokot, amikor még nem indul el a program, és csak vagyok, teljesen éberem, de boldog ürességben. Olyankor nagyon erősnek és szabadnak érzem magam. Aztán pillanatokon belül beindul a gépezet, és emlékek, az aznapi jövő képei, gondolatok, félelmek, boldogságok kezdik váltogatni egymást. Szerencsés esetekben akár pár percem is van, mielőtt mindez elkezdődik. Minél több időt töltök el ebben a felszabadító ürességben, annál erősebb leszek aznap. Azon a reggelen percek teltek el így. Boldog gondolat-, érzélem-, félelem- és reménymentes percek. Az álomtalan alvás is sokat segített. A gépezet akkor lendült mozgásba, amikor kintől meghallottam az új nap hangjait. De akkor is csak halkán, inkább csak úgy duruzsoltak bennem a gondolatok, valahol lent a mélyben. És ez így maradt végig az úton, a viharban, és a megérkezéskor is.

Az egyetemisták búcsúzkodása után én is bepakoltam a kicsi hátizsákba, csak a lényeg: a naplóm, vizet és egy tartalék pulcsit. Utána megreggeliztem a tanárral és Fridgeirrel. Rajtuk is látszott, hogy egy kevés alvás jót tett nekik, de a tanár arcán fel-felbukkant a beletörődés. Azóta is ez jellemzi: beletörődött mindenbe. Abba is, hogy sosem fogja megtalálni az álmodókat, és ezzel a megbékéléssel kutatja őket továbbra is. Vagy legalábbis úgy tesz. Fridgeir teljesen nyugodtnak tűnt. Mindig kérdés marad számomra, hogy bizonyos emberek tényleg nem ismerik az érzelmi viharokat, vagy csak nagyon nagy szakértelemmel és elszántsággal nyomják el őket magukban, akár egy életen át. Már az a kevés is, amit én megtudtam Fridgeirről, bőven elég lett volna a viharokhoz. És biztos vagyok benne, hogy az ő története annál sokkal több, mint amibe én belepillantottam. De ő egyértelműen a rezignált csendre szavazott, és persze a kötelességtudatra. Ahogy Pall mentésére

indult, és ahogy másnap reggel zavartalanul folytatta a munkát, az életet, páratlan kötelességtudatról árulkodott.

Miután az egyetemisták távoztak, Anne is felkelt, és kijött hozzánk a konyhába. Valamivel nyugodtabbnak tűnt, mint előző este. Megreggelizett és velünk kávézott. Arcán továbbra sem utalt semmi arra, hogy sírt volna. Könnyed volt, mozdulatai természetesekek és nyugodtak. Megkezdődtek számára a mézeshetek: előbb a nyugalom, a fellélegzés, aztán, gondolom, következett a boldogság is.

Hát ezt hagytam magam mögött: egy régi vendégházat a hóvak téiben, benne egy üres szobával, egy friss özvegyvel, egy rezignált-álmodozó középiskolai tanárral és egy anyját vesztett, keménykezü bölcsesség által vezérelt öreget.

Amikor elindultam, semmi nem utalt arra, hogy vihar lesz. Még Fridgeir is azt mondta, hogy nyugodtan kint lehetek egész nap, csend lesz. Igaz, korábban említette, hogy erre sosincs garancia, mert a szigeten bármikor bármi megtörténhet. De aznap ragyogó napsütés volt, a fuvallat pedig nem adott okot bizalmatlanságra. Játszott a fenyőcsúcsokkal, és lazán lökdöste arrébb a habos báránnyelűket. A parton sétálva úgy tűnt, hogy ez mindig – nemcsak aznap, hanem egész életemben – így lesz. Ezek azok a pillanatok, amikor az ember a friss levegőn van, a szél pont tökéletes mértékben fúj, a hőmérséklet is ideális a bőrnek, semmiből nincs sok, és semmiből nincs hiány. Ez lehet egy tavaszi nap, de egy ropogós téli is. Az ember érzékeivel, gondolataival, testével és lelkével annyira elvész a tájban, hogy tudtán kívül elhiszi: ez mindig így lesz. Ez a pillanat örök. De sosem az.

Ha nagyon óvatos akartam volna lenni, talán még időben visszafordulhattam volna. De azt, hogy a fény egy kicsit tompább lett, és nedves szürkeség szemerkezt végig a parton, nem éreztem veszélynek. Bizonyára a „velem úgysem történhet meg” illúziója munkálkodott bennem. Végül is, kegyes volt az átmenet. A vihar nem rémálomként csapott le, csak azzá vált. A hideg is kíméletesen érkezett meg, a testemnek volt ideje belemerevedni. A napsütötte délelőtt fokozatosan vált szürke, nyirkos és nyomasztó kora délutánná – ami egyébként is a legnyomasztóbb napszak. A reggel, a késő délután és az este megannyi illúzióval kínálja az embert, de a kora délután kegyetlenségét semmi nem képes felülírni. Az ebéd utáni magány azzal fenyeget, hogy örökké fog tartani, és ilyenkor ott áll az ember a nap közepén, amikor a reggel már annyira távol van, hogy szinte hihetlenné válik, a késő délután és az este pedig beláthatatlan messzeségben lebeg, fenyegető

ígéretként: ha megérkezik, jó lesz, de érkezése egyben azt is jelenti, hogy az embernek megint egy nappal kevesebb van hátra. Gyűlöltem a délutánt, és ahogy a nedvesszürke ég teleszórta a partot nyirkos hidegével, egyre nyomasztóbbnak éreztem a magányt. Mintha minden ragadt volna körülöttem, és a város még nagyon messze volt. Nemsokára szél kerekedett, és emlékszem, akkor ijedtem meg először, amikor szúrást éreztem a hátamban: rádöbbsentem, hogy mekkora erőfeszítésbe kerül ellentartanom a szélnek, hogy a testem teljesen ki van szolgáltatva az újabb és újabb lökéseknek. Az ijedség hamarosan rémületté fokozódott, amikor a nyirkos, nedves levegő egyszeriben, mintha varázsütésre, kitisztult, és a ropogósan száraz égből óriási pelyhekben kezdett hullni a hó, sűrűn és töményen, fehér csikokban függőnyt vonva a látvány és közém. A szél sokkal erősebb volt nálam, és a havazás végképp megfosztott a maradék biztonságérzetem forrásától, a látástól is. Semmi nem volt már előttem, és visszafordulni is lehetetlenné vált, mert hamarosan megszűntek az irányok. Örvénylett a part, és az ég a talajjal, amin kétségbeesetten próbáltam megtartani magam, amibe minden zsigeremmel kapaszkodtam: csak maradjon szilárd talaj a talpam alatt, ez volt az utolsó összefüggő gondolatom. Elsodort a vihar, és nem maradt más, csak a szél könnyörtelen, követelőző zúgása és a háborgó fehérség. És hideg. Csont- és lélekropogató fagy. Soha életemben nem féltem annyira, mint akkor. A félelem szemcsésre morzsolta a gondolataimat, majd mindet megsemmisítette. Nem maradt más bennem, csak a kétségbeesett rettegés és a vak ösztön, hogy meg kell tudnom tartani magam. Az volt a legsúlyosabb, ahogy nem maradtam más, csak test. Irdatlanná nőtt a szél és a rettegés, a havazás sűrű fehér vaksággként kavargott körülöttem, a szél pedig tombolt, rombolni, pusztítani vágyott. A szemem sarkából néha megpillantottam az őrjöngő óceánt. Hatalmas hullámokat vetett, és mocskoszöld szörny nyelvét nyújtogatta a part felé, felém. Rettenetes visszaemlékezni is, leírni, mintha attól félnék, hogy felnézek az íróasztaltól, és egy óriási víztömböt fogok látni, amint felém közelít, és egyre nő és tágul és dagad, mígnem elér és elnyel, magával ránt a gyomrába, és engem odabent felfal a rettenet.

A sziklán táncoló lányt akkor vettem észre, amikor már nem voltak irányok. Abban a pillanatban, amikor megláttam, minden elnémult. Lány mozgása egyáltalán nem volt összhangban a körülöttem zajló őrjöngéssel. Benne mintha egy egészen más ritmus lüktetett volna: egyenletes, a nyugalom ritmusa. Elindultam felé a némaságban, és már nem éreztem a hideget. A test, ami maradtam, érzéketlenné vált az alányúló nyirkos ég minden

érintésére. Nemsokára a fekete sziklákat is észrevettem. Nedves szurokként hasítottak az égbe, és fenyegetésükben volt valami ellenállhatatlan. A lány felé tartottam, de nem tudtam levenni a szemem az álmaimból már jól ismert sziklákról. Utólag azért is nagyon hálás vagyok a lánynak, hogy nem engedett beereszkedni közéjük, hogy megzabolázza bennem a baljós vonzalmat. Bár akkor azt is mondhatnám, sajnálom, hogy az aranylila barlangba sem engedett be. Mert nem sokkal a fekete sziklák után azt is megpillantottam, a lány másik oldalán. Pont úgy omolt el előttem, lágyan, hívogatón, puhán lüktetve, mint az álmaimban. Megnyugvást és elcsendesedést ígért, egy nehéz nap után kiérdemelt álmot. A testemmel is kívántam, nem úgy, mint a vészszagú fekete sziklákat, amelyek a gondolataimat vonzották, és bele akartak hasítani a lány tánca által megteremtett csendbe, szilánkokra szedni azt, és a réseket megtölteni rettenettel és borzalommal. Az aranylila homok hívta a testemet, a viharban fájdalommal feszült gerincvonalamat, az elázott, nyirkos bőrömet és a sajgó végtagjaimat. Azt sajnálom, hogy csak egy pillanat töredékéig sikerült együtt látni a kettőt: a vésznehéz feketeséget és a homokbarlangot. Nagyon fárasztó volt a kettő váltakozása, ez az ítéletidőbe írt behúzó-elenged. Amikor együtt láttam a kettőt, az volt az a pillanat, amikor úgy éreztem, hogy minden rendben, minden a helyén van. Minden más mellékessé vált. A sziget és az ottlétem esetlegessé. Jó lett volna elidőzni a látványban, de utólag ennyivel kell megelégednem: a bizonyossággal, hogy láttam: az a pillanat megtörtént.

A lányról azt tartják, hogy az eltévedtekért van ott. Útbaigazítani őket, visszaadni nekik az irányokat. De őrző is egyben. Őrzi a sziklákat, a barlangot és az odavetődött, kétségbeesett utazót. Vajon hogyan játszották ki azok, akik beestek a sziklák közé? Vagy létezne sors, és az ő segítője lehet a lány? Engem útbaigazított. Ott is, és a saját életemben is. Hogyha ő nem irányított volna el a mályvaházhoz, ha nem tette volna lehetővé a belépésem, akkor talán most nem írnám ezt a történetet.

Bármennyire is vonzott a két látvány, csak a lány felé tartottam. Mozdulataival lassan elcsendesítette a vihart, és mire odaértem hozzá, a sziklájára, már csak az őrzöngés utáni fáradt csend ült fölöttünk.

– A házhoz indultál, csak a viharban eltévedtél, igaz? – kérdezte.

– Igen.

– Mutatom, merre menj. – Könnyedén felemelte egyik karját, mozgása maga volt a vihar szülte nyugalom. Mutatta az irányt, és ebben a mozdulatban az is benne volt, hogy több kérdésnek nincs helye, de még annak sem, hogy visszaforduljak, és még egyszer rápillantsak a barlangra és a sziklákra.

Iránymutatását erőteljes fuvallat követte. Átszelte fölöttünk az ernyedt égboltot, és én követtem a hangot.

* * *

Alig telhetett el tíz perc, és már bent is voltam a városban. Érthetetlen, hogyan tudtam annyira eltévedni. Amikor a lányt megpillantottam, úgy éreztem magam, mint aki rég lelépett a térképről, az ismert világ széléről. Szánalmas voltam, és szégyenkeztem. Ez az életemben is mindig így volt: amikor megroppantam, amikor behúzták odabent a sötétítőt, amikor kétségbeestem, akkor lezuhantam az ismert világ széléről. De a legrosszabb csak ezután következett, amikor kijózanodtam. Akkor jött a szégyen és az önutálat, önmagam megvetése, aminek legalább akkora volt a súlya, mint az azt megelőző kétségbeesésnek. Meg kell tanulni fájni. Emlékszem, hogy ott álltam az étterem előtt, ahol korábban a vajjal elomló báránylevesben felfedeztem a meleg ízt, és mart a szégyen. A sziget kegyetlenségével magyarázom, hogy nem voltam képes arra, amire máskor ilyen esetekben mindig: átkapcsolni automata üzemmódra. Menni a szégyennel és az önutálat, hagyni, hogy a testem tegye a dolgát, vigyen egyik pontból a másikba, és közben elveszni, lassan feloldódni a sötétségben és az öngyűlöletben. A szigeten hideg van, és a hidegben ezek a dolgok kirajzolódnak, éles körvonalakat kapnak, amelyek csak úgy vájják az ember húsát belülről. Lehetetlen nem ráfigyelni. Lehetetlen feloldódni benne. Tudtam, hogy el kell mennem a mályvaházba, így hát mentem, és közben szenvedtem, mint egy kutya.

Mire megérkeztem, már a város köré készülődött az este. Érezni lehetett a fényt, ahogy egyre fakul, készül átadni a helyét a sötétségnek. Bevillant az álomszklák vantafekete emléke, és arra gondoltam, hogy annál, ami vélhetőleg ott várt volna, a házban csak könnyebben elviselhető dolgok történhetnek. Ott legalább nem végeláthatatlan víz vesz majd körül. Lesz négy fal, és talaj a talpam alatt. Ahogy az ajtóhoz értem, eszembe jutott, hogy Fridgeir anyjának, nagyanynának és dédanyjának az életébe (és talán halálába is) készülök belépni, és elbizonytalanodtam. A kétségbeesett anya jegyzeteit olvasva nehéz volt elképzelni, hogy a világ, ahová ezek a nők tartoznak, rendelkezik bármiféle szilárd talajjal és támfalakkal. De odafent villant az ablak, és tudtam, hogy be kell lépnem.

* * *

Egy pók barlangja. Ez volt az első gondolatom, amikor beléptem a lakásba. Ami azért különös, mert látható elhagyatottsága ellenére a lakás tiszta volt, pókháló sehol, és még csak por sem. Viszont az örületig zsúfolt. Könyvek, jegyzetek, kifakult papírok álltak halomra, és ha az érzéseimet nem zavarta volna össze az a különös tény, hogy egy szemmel láthatóan elhagyatott lakásban állok, mégisincs dohos öregszag, akkor azonnal elkönyveltem volna, hogy egy magányosan meghalt öregasszony házában vagyok. Asszonyé volt a lakás, ehhez nem fért kétség: a mindössze egy nagy szobából álló helyiség csak úgy tobzódott a színekben. A kintől is látható narancs-sárga fény odabent egészen más volt, szinte tapintani lehetett, az ízt érezni, ahogy feltapad az ember szájpadrására, rárakódik a bőrre, beissza magát a körmök alá. A karosszékeken sálak, kendők, takarók hevertek szétdobálva, de mindegyik patyolattiszta, hogy legszívesebben meztelenül magamra terítettem volna őket. Igen, ez egy asszony zuga volt, ám ebbe a kifinomult szépségbe valami megfoghatatlan rossz is vegyült. Gonoszság. Magány és keserűség. És a ház minden ízében élt. Élt benne ez a gonoszság is. Rémisztő volt, és arra is gondoltam, hogy elbizakodottan indultam neki: talán mégsem olyan biztos, hogy itt csak jobb lehet, mint a fekete sziklák között. Szorított a négy fal, nyomasztó volt a fény, és egyre szűkebbé vált a tér. Az ablakhoz léptem, kinéztem az utcára. Az emberek mit sem sejtve járták útjukat, a kirakatok fénylettek, a szemközti kávézó, ahová korábban beültem, megnyugtatóan nézett vissza rám egyszerű székeivel, asztalaival és a végtelenül egyszerű vendégeinek keresetlen gesztusaival: emitt egy csészéjét a szájához emelő fiatal nő, amott egy szendvicsébe harapó férfi. Mosolygó pincér, lazán gesztikuláló-mesélő asztaltársaságok. Arra gondoltam, hogy bármi történjen is a házban, elég lesz kipillantanom az ablakon, és visszaköszön majd az egyszerű, sallangmentes valóság.

* * *

Pontosan most sem tudom megmondani, hogy miből éreztem a gonoszságot. Felmerült bennem, hogy mindaz, amit odabent olvastam, utólag rátelepedett mindenre, a megérkezés pillanatát is beleértve, de ezt a gondolatot el is vetettem. Ha valamit megtanultam a szigeten, akkor az a megérzéseim és az ösztönösen felkínálkozó bizonyosságaim elfogadása. Amikor megérkeztem, már ott volt ez a hangulat, az olvasottak inkább csak megerősítették, és nevet adtak neki.

Megtaláltam az álmodók könyvét. Azt, amelynek a borítójába Fridgeir anyja a saját töredékeit belefűzte. Nem tudtam végigolvasni, és kétlem, hogy ez valaha sikerült volna bárkinek. Nem egy óriási könyv, mégis végtelennek hat: minél többet olvastam belőle, annál inkább úgy tűnt, hogy egyre hosszabb és hosszabb lesz. Inkább azt mondanám, hogy beleolvastam, ahogy a számos jegyzetbe, fozslányba és töredékbe is, amelyekkel tele volt a ház. Köztük voltak Fridgeir dédnagyanyjának a feljegyzései is, amelyeket átnézve már nem kellett a gonoszság forrását keresnem.

A jegyzetektől kirajzolódott előttem három nő közös története: a saját gonoszságába belemerevedett és belekeseredett dédanyáé, a csendes, ám határozott nagyanyáé, akiben megvolt a bátorság és elszántság ahhoz, hogy visszatérjen az álmodókhoz, és az anyáé, aki végül a fiát hátrahagyva szintén visszatért hozzájuk. Nem tudom, hogy az utóbbiak – ha még élnek egyáltalán – a barlangban vagy a szikláknál vannak most, amikor ezeket a sorokat írom, de valamiért sejtem, hogy a lila falak közt pihennek.

Jó lenne bemásolni ide, vagy legalább emlékezetből leírni mindazt, amit az ottani könyvekben és töredékekben találtam, de ami utána történt, az elfeledtette velem, és most már csak körvonalakban, a tartalmat tudom elmesélni, mielőtt rátérek arra, hogy mi történt velem a mályvaházban.

Ismét a történetmesélés nehézségével, hogy ne mondjam, lehetetlenségével állok szemben: nem akarok csapongani, de a mályvaházat csak csapongva lehet elmesélni. Mert egészében a töredékek és a fozslányok otthona: álm-, gondolat-, emlék- és titokfozslányoké. Az álmodók könyvében tapintható a teljesség, minden másból azonban, ami a házban szétszórtan hever, csak a sejtélem és a titok köszön vissza. Fridgeir dédanyjának a szövege például maga a széttöredezett gyűlölet. Úgy képzelem, hogy ő lehetett az asszonyi boldogtalanság megtestesülése. Ami az írásaiból kirajzolódik, az még a legjobb indulattal sem nevezhető történetnek. Fröcsögő keserűség és bosszúvágy minden szava. A történetét én találom ki, és az is lehet, hogy teljesen tévesen. Vagdalkozásait olvasva eszembe jutottak Fridgeir anyjának sorai, és így állt össze a kép: a dédanya álmodónak született, akárcsak a lánya és az unokája. Ő azonban még a tengernél volt gyermek, és kamaszként szökött be a városba, azzal az elhatározással, hogy egy életre szakít az álmodók világával. Fridgeir anyjának a jegyzeteiből nem derült ki, ám az öregasszonyaiból már igen: nem a város vonzotta, hanem az álmodó lét taszította arrafelé. Az álmodók könyvéből megtudtam, hogy a fekete sziklák jelentik a beavatást minden álmodó számára: előbb oda kell alámerülniük, és a tenger őrzöngése közepette meg kell álmodniuk saját borzalmaikat, csak ezután

álmodhatják át magukat az elomló aranylila falak közé. Ezután életük során vár még rájuk átjárás a két helyszín között, de az első találkozás a sziklával a legnehezebb, és egyben a döntő. Arra emlékszem, hogy egyik feljegyzésében a dédanya pókkeltetőnek nevezte a sziklákat. Még mielőtt belegondoltam, hogy egyáltalán létezik-e ilyen szó, végigfutott rajtam a borzongás. Lüktető zúgás, baljós zizegés, fekete masszából feltörő lábak, tejvak szemek – így képzeltem el. Egy másik helyen fertőként hivatkozott rá, és amikor arról írt, hogy a lánya hogyan tért meg a tengerhez, hátrahagyva a gyermekét, azt írta, hogy csakis egy örült képes erre. Kisejlett a szövegéből, elsősorban az fáj neki, hogy a lánya őt elhagyta, nem pedig az, hogy a saját lányát. Egy ideig ott, a mályvaházban nevelgette unokáját, Fridgeir anyját, ám kamaszkorában ő is megszökött, vélhetőleg abból, ami számára egy sűrűfeketén zizegő pókkeltető volt, ragacsos vakság: a nagyanyjával való közös életből. Szerelmes lett egy Jarn nevű férfiba, és elköltözött vele a vendégházba, ahol nemsokára fiút szült neki. Az öregasszony végtelen undorral és megvetéssel írt minderről, az unokája családjáról, de a lánya életéről, az álmodókhoz való visszatérésről is. Vajon cselekedhetett-e volna bármelyikük bármit, ami nem váltott volna ki undort belőle? És vajon mit látott a sziklák között, mi volt az ő rémálma? Nehéz elképzelni, hogy lehetett ott valami, rettenetesebb, mint a mályvaházban leélt élete. Mindenki meg kell tudjon birkózni a neki rendelt borzalmakkal, és az a valódi tragédia, hogyha ez a képesség valamiért elhal, vagy meg sem születik az emberben. Fridgeir dédanyja úgy vélte, az örület azt jelenti, hogy az ember elméje olyan sötét, hogy képes megbékélni a fekete sziklák között tapasztaltakkal. Könnyű nekem innen megszólalni, hisz sosem kellett kiállnom ezt a próbát, és bízom benne, hogy soha nem is fog erre sor kerülni, mégis azt gondolom: az örület inkább azt jelenti, hogy az ember szándékosan letéríti magát a neki rendelt útról, és azért, hogy elhitesse magával a kontroll illúzióját, örök éberségre kényszerül. Nevezhetjük büntetésnek, átoknak vagy fizetségnek azért, hogy megszökött a sziklák közül, de attól még Fridgeir dédanyja önnönmagának tette kötelezővé a vak éberséget. Azért a sziklák közt az álmodók mégiscsak álmodnak. Bármekkora is a borzalom, az csak álom. Neki viszont nap mint nap együtt kellett élnie a vibráló narancs fény éberségével, és szünet nélkül befelé kellett néznie. Ettől valószínűleg a világ legjobb embere is megőrülne, és a végén gonosszá válna. Emlékeket is lejegyzett, de csak a szökése utáni időszakról. Mintha nem is lett volna gyermekora. A szövegeiben az élete ott kezdődött, hogy megszökött a tengertől, és bekerült a városba. Nem hiszem, hogy volt valaha szerelmes. A testiségről meglepő leplezetlenséggel írt, azzal a

szikársággal, amit az érzelmek teljes hiánya tesz lehetővé. Számára a férfitest csak hús volt, a lánya apjáé is, az aktus pedig esetleges találkozás. Ma egy-éjszakás kalandnak neveznénk azt, ahogyan Fridgeir nagyanyja megfogant. Ő volt az, aki elkezdte díszíteni a lakást. Ezt egy naplóbejegyzésből tudom, ami szintén szomorú képet festett: egy anyáról és lányáról, akik egymás mellé kényszerítve élnek egy szobában, az egyik keserű, a másik még fiatal, és keresi a lélegzetvételnyi nyugalmat. Ebben a bejegyzésben arról írt, hogy a lánya már terhes, és biztos ez az „állapota” készíti arra, hogy mindenféle színes lomot hordjon a házba. Vajon hogyan nézhetett ki a mályvaház, mielőtt Fridgeir nagyanyja elkezdte belakni? Viszolyogtam elképzelni az üres falak közt heverő papírokat és a karosszékében gunnyasztó dédanyát. És vajon milyen volt az a rövid időszak, amíg hárman együtt éltek ott? Fájdalmas? Bizarr? Vészterhes? Úgy képzelem, hogy ők hárman, még Fridgeir anyja is, aki akkor még csecsemő volt, folyamatos készenlétben éltek, a zsigereikben érezhették, hogy valami közeleg. Az újdonsült anya még egészen kisgyermekkorában hagyta ott a lányát, saját anyjával pedig nyíltan közölte, hogy elmegy az álmódókhoz. Ezután nem szerepel többé a feljegyzésekben. Lehet, hogy a sokszorosán megkeseredett dédanya egyszerűen ki akarta irtani az életéből, ezért nem írt többet róla, de azt is el tudom képzelni, hogy Fridgeir nagyanyja sosem látogatta meg őket, és csak az öregasszony halála után tért vissza a házba, már a lányával együtt. (Nem tudom, hogyan halt meg, talán megvárta, hogy belesorvadjon a kínlódásba, majd elaludt.)

Az álmódók könyve egészen más volt. Könyvkötőként, olvasóként és az álmainak olykor teljesen kiszolgáltatott emberként is azt éreztem, hogy ez lehet a tökéletes könyv, a nagy mű, amiről azt tartják, hogy még nem írták meg. Olvasmányként olyan, mint az archetipikus változó térálmó: ház, amelyben az ember elindul, és minden fordulónál változik mögötte a hátrahagyott helyiség. Örökmozgó labirintus ez a gyűjtemény, amelybe álmódók írják bele a saját és mindenki álmait, valamint mindazt a tudást, amit ők maguk megszereznek a létezésükről, az álmodásukról, és a sziklákról, a barlangról, illetve a tengerről. A szövegben nem lehet eligazodni: ha az olvasó belemélyül egy részbe, az magával rántja, de amint kiszakadt belőle, többé már hiába próbál visszalapozni, nem találja. Az álmok elvegyülnek a homokbarlang és a fekete sziklák leírásával, az álmódók gondolatai és emlékei a fuvallatról szőtt történetekkel és a part habzásával. Amikor leültem megírni ezt a történetet, az is eszembe jutott, hogy az álmódók könyve talán minden olvasó kezében más. Az, ami velem történt az olvasása közben, mindenképp erre enged következtetni.

Végigolvastam számos archetipikus álmot. Ebben a tekintetben pont olyan olvasmány volt, mint egy komoly álmoskönyv. Nem olyan, mint ami a tanárnál volt, hanem olyan, ami feltárja az emberben élő lények titkait, és az erőt, ami életben tartja őket.

Olvastam zuhanásról, repülésről, ólommá vált lábokról, meztelenségről, ismerősök ismeretlen arcairól, sokról és kevésről, halottakról, álomságukra figyelmet felhívó álmokról, bénultságról és némaságról, erdei utakról, elhagyott házakról, valószerűtlen természeti jelenségekről, emberszerű lényekről, arc nélküli hangokról, lidércekről, különös városokról, üvegbúrákról, magzatokról, sikolyokról, sóhajokról, testekről és akarásokról, romokról, érzeiket tévesztett ingerekről: hangként érzékelt színekről és színként érzékelt tapintásról, testetlen testi fájdalmakról, tébolyult eufóriáról, altestbe hasító szegyenről, virágba borult szemgödrökről, földszagról. Ezekről tudtam, hogy mindenki álmai. Hömpölygött a szöveg, egymásba folytak az álmok, és közben úgy éreztem, hogy az emberben lakozó lények közt vagyok, a társaságukban, és már nem megfejtésekre várok, hanem benne vagyok a dolgok közepében. A tudattalan burjánzó sűrűjében, ott, ahol mindaz lakik, amiről nem beszélünk, talán még látni sem akarjuk, de ellenállhatatlanul vonz és hív mindannyiunkat. Ahogy álmodás közben is jelen van a test, kiszolgáltatottan minden ingernek, az álom valóságának, mégis védve. A karosszékben ültem, és éreztem a kiszolgáltatottság és a szabad döntés kettősségét. Irányítani is tudnám az álmot, csakis egy döntéssel múlik, de ezt a döntést nem hozom meg: elodázom, vagy tulajdonképpen nem is akarom meghozni, mert azt akarom, hogy az elmém végre teljes mértékben adja át magát a bennem élő lényeknek, és én szűnjek meg létezni, még akkor is, hogyha közben rettenetes dolgok történnek velem. Csak egy kicsit megszűnni. Ez a vágy ugyanígy jelen volt, amikor az álmodók könyvét olvastam, és valószínűnek tartom, hogy ez a könyv ereje, és minden olvasójában ugyanezt éri el. A könyv tárgyi valósága is túlmutat önmagán, ezt minden könyvkötő tudja. De egyetlen könyvnél sem annyira világos ez, mint az álmodókénál volt. Csupaszon, borító nélkül ugyanolyan csupasszá és feltartóztathatatlanul növekedővé, önmagán túl dagadóvá tette az olvasóját is. Ott voltam magamban, a városi rémálmaimban, miközben velem minden ember, aki valaha álmodott. Az ablakra pillantottam. Odakint teljesen besötétedett, csak az utcai fények szűrődtek be, a narancsfény pedig ki. A kávézóra figyeltem. Igen, itt a valóság, nem tűnt sehová. Rendben van, a tekintetemmel tudok kapaszkodni belé. És akkor visszasiklottam a könyvre.

Mindenki álmai köszöntek vissza. A saját álmaimat írta le valaki, kíméletlen és rémisztő pontossággal. Egymás alatt sorakoztak, szócikkenként, mint egy szótárban. Igényesen, precízen. Nyomasztóvá vált a ház. Végigolvasva újraéltem, újraálmodtam mindent. Amikor a kontroll megszűnt, akkor sejlett fel a barlangban habzó folyó, amelyben árral szemben próbáltam haladni.

A barlang egy templomból nyílt. A táj maga volt a szépség: a homok összeért a vízzel, a víz az éggel, és a találkozásuknál fehér templom emelkedett ki a horizonton. Közelebb lépve hozzá, megpillantottam az ajtót. Az első készítetésem az volt, hogy ne térjek be, kintről csodáljam a felkínálkozó szépséget. És a szabadságot. Mert itt, amíg kint voltam, egyetlen érzés volt bennem: a maradéktalan szabadság. De egy ösztönnek engedelmessé válnak, ami mintha nem a sajátom volna, mégis beléptem az ajtón. Ezzel a lépéssel a kinti látvány emléke szerte is foszlott, egy új álomtérben voltam, új érzelmvilággal és új logikával. A templomnak volt egy előcsarnoka. Mesébe illő Adria-kék kupoláit homokbarna indák díszítették. Sétáltam benne, mígnem egy újabb bejárathoz érkeztem. Tudtam, itt sem kellene bemenni, mégis megtettem. Az előcsarnok eltűnt. A tér itt már jóval szűkebb volt, de beletelt pár pillanatba (az áloidő végtelen pillanataiba), mire rájöttem, hogy egy barlangban vagyok. Egyszínű falai göcsörtösek, egyenetlenek voltak, nyirkos dudorokkal hasítottak bele az alig-térbe. Ekkor vettem észre, hogy vízben állok. Itt még csak bokáig ért. Elindultam, és ahogy haladtam előre, úgy mélyült. Éles váltás. Folyóban vagyok, és úszom. Nehéz, de bőven van erőm. A víz ellentart, de itt még nem tudatosul bennem, hogy azért, mert árral szemben próbálok haladni. Az álomban mindig a jelen pillanat a természetes. Eltűnt a tenger és a homok találkozása, eltűnt a templom, eltűnt az előcsarnok barnakék nyugalmaival, de nincsenek kérdések. Az a természetes, hogy egy egyre szűkülő barlang falai között úszom az árral szemben, és csak fokozatosan érzékelem, hogy a víz nagyon hideg, és fázom. Egyszerre küzdök az irány és a hideg ellen. Az izmaim a végletekig feszültek. Elhaladok emberek és dolgok mellett. Egy felfújható medencében állóvíz, benne tespedt, középkorú férfiak melegednek. Nem tudom, mégis tudom, hogy az a víz meleg. Elhaladok egy gyerekkori barátnőm és az ő felnőttkori barátnői mellett. Az aktuális életük mellett: áloidő, álomlogika. Álomvalóság: a barlangi folyóban dolgoznak, szórakoznak, felvillan előtttem az egész életük. Eszembe jut róluk az otthon, de küszködöm tovább. A folyó felhabzik előtttem, nem akar engedni, de én megyek. Az otthon gondolata kísért, de amennyire bírom, megfeszítem az izmaimat, töröm magamnak az

utat a hideg habzásban. Különféle lények és testet öltött gondolatok következnek. A saját gondolataim mellett próbálom átverekedni magam a vízen. Soha nem voltam még ennyire fáradt. Eszembe sem jut irányt váltani, nem, ez csak ébredés után jut eszembe. Felébredek, és arra gondolok, hogy milyen egyszerű lett volna a megoldás: átadni magam a folyás irányának. Otthon. Ez az egyetlen gondolat, ami végig velem marad a reménytelen, jeges akarárás közben. Vájom, csapom, marom a vizet, haladni akarok. És akkor villan egyet a narancsfény, és igen, megtudom, hogy mit jelent az éberség.